

העותרת: עמותת "חווה חדש" (ע"ר 580663086)
ע"י ב"כ עו"ד יובל יועז ו/או עו"ד דורון ברקת
משרד קרניאל ושות' יועז-ברקת-יונש
דרך אבא הלל 12 (מגדל חוגי) רמת גן 5250606
טל': 03-6961011 ; פקס: 03-6961021
דוא"ל: office@krenal.co.il

- נ ג ד -

המשיבים: 1. יו"ר הכנסת, ח"כ יואל (יולי) אדלשטיין
2. היועץ המשפטי לכנסת, עו"ד איל ינון
באמצעות הלשכה המשפטית של הכנסת
קריית בן גוריון, ירושלים
טל': 02-6408636 ; פקס': 02-6753495
דוא"ל: hdept@knesset.gov.il

3. היועץ המשפטי לממשלה, ד"ר אביחי מנדלבליט
4. ממשלת ישראל ה-34
ע"י פרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים
משרד המשפטים, רח' צלאח א-דין 29, ירושלים
טל': 02-6466603 ; פקס 02-6466678
דוא"ל: hcj-dep@justice.gov.il

עתירה בהולה למתן צו על-תנאי,

בקשה למתן צו-ביניים ובקשה לקיום דיון בהול

בית המשפט הנכבד מתבקש להוציא מלפניו צו על-תנאי, המופנה כלפי המשיבים, והמורה להם להתייצב וליתן טעם, כמפורט להלן, ולאחר מתן תשובתו להופכו לצו החלטי:

(א) מדוע לא תבוטל החלטתו של המשיב 1 מיום 18.3.2020 להוציא צו מכוח סעיף 2 לחוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, תשכ"ח-1968, ולפיו הוראות צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020 יחולו גם ביחס לדיוני הכנסת וועדות הכנסת. זאת, בשל פגמים חריפים בהפעלת שיקול דעתו של המשיב 1, לרבות שיקולים זרים, חוסר סבירות קיצוני, חוסר מידתיות וסתירה לעקרונות היסוד של שיטת המשטר.

(ב) מדוע לא יפעל המשיב 1 ללא דיחוי נוסף לכינוס מליאת הכנסת לשם בחירת יושב ראש לכנסת, בהתאם לחובתו לפי חוק יסוד: הממשלה ותקנון הכנסת. זאת, נוכח שמחדלו בעניין זה מגלה פגמים חריפים בהפעלת שיקול דעתו של המשיב 1, לרבות שיקולים זרים, חוסר סבירות קיצוני, חוסר מידתיות וסתירה לעקרונות היסוד של שיטת המשטר.

(ג) מדוע לא יפעל המשיב 1 ללא דיחוי נוסף לכינוס מליאת הכנסת לשם בחירה ומינוי של ועדה מסדרת. זאת, נוכח שמחדלו בעניין זה מגלה פגמים חריפים בהפעלת שיקול דעתו של המשיב 1, לרבות שיקולים זרים, חוסר סבירות קיצוני, חוסר מידתיות וסתירה לעקרונות היסוד של שיטת המשטר.

(ד) מדוע לא יפעל המשיב 1 לאפשר הקמת ועדות זמניות חלף הוועדות הסטוטוריות של הכנסת, ובראש ובראשונה ועדת חוץ וביטחון זמנית, לשם תחילת עבודת הפיקוח הפרלמנטרי באופן אפקטיבי על פעילות הרשות המבצעת. זאת, נוכח שמחדלו בעניין זה מגלה פגמים חריפים בהפעלת שיקול דעתו של המשיב 1, לרבות שיקולים זרים, חוסר סבירות קיצוני, חוסר מידתיות וסתירה לעקרונות היסוד של שיטת המשטר.

(ה) מדוע לא ינחה המשיב 2 את המשיב 1 לפעול כמבוקש בסעדים המפורטים לעיל בסעיפים (א) עד (ד) ללא כל דיחוי נוסף, אף לא של ימים אחדים.

בקשה למתן צו-ביניים

בית המשפט הנכבד מתבקש להוציא מלפניו צו ארעי במעמד צד אחד, שיקפיא את תוקפה של החלטת המשיב 1 בהתאם לסעיף 2 לחוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, תשכ"ח-1968, ולפיו הוראות צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020 יחולו גם ביחס לדיוני הכנסת וועדות הכנסת. זאת, בשל פגמים חריפים בהפעלת שיקול דעתו של המשיב 1, לרבות שיקולים זרים, חוסר סבירות קיצוני, חוסר מידתיות וסתירה לעקרונות היסוד של שיטת המשטר. לאחר קבלת תגובת המשיבים לעניין הבקשה למתן צו-ביניים, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו-ביניים כאמור עד למתן פסק דין בעתירה, או לכל מועד אחר שייראה כמועיל בעניין בית המשפט הנכבד. בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צווים כאמור הן על יסוד סיכוייה הטובים של העתירה להתקבל; והן על יסוד מאזן הנוחות, הפועל בעניין זה במובהק לטובת העותרת.

בקשה לקיום דיון בהול

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בעתירה בפני הרכב, וזאת הן נוכח חשיבותה הרבה של הסוגיה; הן בשל החשיבות הציבורית שבבירור הנושא המעסיק את השיח הציבורי, שמטבע הדברים יש בו עניין ציבורי מוצדק; והן במטרה לאפשר מתן סעד אפקטיבי במסגרתה, למנוע את סיכול הסעדים המבוקשים, ולהימנע מלהיקלע למצב שבו התמהמהותם של המשיבים ממילוי הסעדים המבוקשים גורמת, עם כל יום שעובר, נזק חמור, קשה ואולי אף בלתי ניתן לריפוי למרקם השלטוני הדמוקרטי הישראלי.

העותרת תטען כי קיים עניין ציבורי מובהק בבירור מהיר ומזורז של העתירה, וזאת בין היתר בשל העובדה שהסעד המבוקש במסגרתה עוסק כל-כולו במישור הזמן: דהיינו, בטענה כי יישום ראוי ונכון של הדין החל בנושא, יביא להכרעה שיפוטית שעניינה מתן צו אופרטיבי למשיב 1 לפעול ללא דיחוי למילוי הסעדים המבוקשים בעתירה.

תמצית העתירה

1. הימים ימי חירום. מדינת ישראל מתמודדת עם אירוע חסר תקדים בהיבטי בריאות הציבור, ומגפת הקורונה מאיימת, פשוטו כמשמעו, על בריאותם ושלומם של תושביה. זאת, לצד שיתוק מוחלט של ענפים שלמים במשק הישראלי. במצב חירום שכזה דרושה פעולה נחושה של כלל רשויות הממשל בדמוקרטיה הישראלית. ואולם מסיבות השמורות עמו בחר המשיב 1, המשמש יושב ראש זמני של הכנסת החדשה, לשתק את פעילות הפרלמנט הישראלי.
2. השעה, כאמור, היא שעת משבר. הממשלה ה-34 שעודנה מכהנת בישראל מאז שנת 2015, מכהנת שלא מכוח אמון הכנסת או הציבור, אלא מכוח עקרון רציפות הממשלה, בהתאם לסעיף 30 לחוק יסוד: הממשלה. תקנות שעת חירום קיצוניות בחומרתן ומרחיקות לכת נחתמות באישון לילה. עבודת בתי המשפט מוקפאת במידה רבה, נוכח צו שהוציא שר המשפטים המכריז על מצב חירום מיוחד בבתי המשפט, בלשכות ההוצאה לפועל ובבתי הדין. וכל זאת בשעה שראש הממשלה, הנאשם בעבירות פליליות, ממשיך לאחוז בתפקידו תוך שכל פעולה שהוא נוקט מציבה אותו הלכה למעשה בניגוד עניינים בין טובת הציבור לטובתו שלו.
3. בשעה שכזאת, יש צורך בפיקוח פרלמנטרי הדוק על פעולת הרשות המבצעת. כעת, היום, לא מחר ולא בשבוע הבא. אלא שמסיבות השמורות עמו, בחר המשיב 1 לפעול בצורה ההפוכה, ולהקפיא הלכה למעשה, בשל שיקולים זרים, את עבודת הכנסת.
4. ביום 2.3.2020 התקיימו הבחירות לכנסת ה-23 וביום 16.2.2020 התכנסה הכנסת החדשה, במצוות חוק יסוד: הכנסת. ואולם, מאז כונסה הכנסת החדשה, מסרב המשיב 1 להפעיל את סמכותו, סמכות שבנסיבות העניין מחובתו הברורה והמובנת מאליה להפעיל, לשם תחילת עבודתה של הכנסת החדשה.
5. כך, סירב המשיב 1 להעלות לסדר יומה של הכנסת, בישיבת ההשבעה שלה, את נושא בחירת יושב ראש הכנסת. זאת, בניגוד משווע לחובתו החוקתית הברורה, תוך שימוש לרעה בכוחו כיושב ראש היוצא של הכנסת, ובניגוד לעמדת הרוב הברור של חברי הכנסת, נוכח פנייתם אליו של נציגי רוב חברי הכנסת – 61 ח"כים. כהצדקה להתנהלותו זו טען המשיב 1 כי בחירת יושב ראש כנסת בעת הזו תפגע במאמצים הקואליציוניים להקמת ממשלת אחדות. נימוק זה, ככל שהוא יכול כלל להיקרא כך, מוטב היה לו לא נשמע. שהרי, איש לא שם את המשיב 1 להחליט אם למלא את חובתו שבדין אם לאו, בכפוף להערכותיו בדבר תרומתו של הצעד להצלחתו של מאמץ להקמת ממשלה בהרכב כזה או אחר.
6. כך, סירב המשיב 1 להעלות לדיון במליאת הכנסת ביום 18.3.2020 את בקשתם של רוב חברי הכנסת לדון בהצעה להקמת ועדה מסדרת, בנימוק שטרם הושגה הסכמה בין סיעת הליכוד לבין סיעת כחול

- לבן בדבר הרכבה של הוועדה המסדרת. גם במקרה זה פעל המשיב 1 בניגוד לחובתו על פי חוק, להקים את הוועדה המסדרת במועד הראשון האפשרי לאחר כינונה של כנסת חדשה.
7. כפועל יוצא מכך, טרם היה סיפק בידה של הוועדה המסדרת, שטרם הוקמה, לבחור ולהקים ועדות קבועות של הכנסת. ואולם יותר מכך – אף ועדות זמניות, ובראשן ועדת חוב וביטחון זמנית שטיטול את מושכות הפיקוח הפרלמנטרי הנדרש כל כך בעת הזו, אין המשיב 1 מאפשר להקים.
8. למותר לציין, כי הוראות חוק יסוד: הכנסת, והחיקוקים שנקבעו מכוחו, לרבות חוק הכנסת ותקנון הכנסת, וכן כללי המשפט הציבורי כפי שנתגבשו בפסיקת בית המשפט העליון לאורך שנות קיום המדינה, מחייבים את יושב ראש הכנסת לפעול למען תחילה מיידית של פעולה אפקטיבית של הכנסת החדשה.
9. אמנם, חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, תשכ"ח-1968 קובע כי יו"ר הכנסת רשאי לתת כל הוראה ולנקוט כל אמצעי הנראים לו דרושים לקיום הסדר והביטחון במשכן הכנסת וברחבה. ואולם, כידוע, כל סמכות מחייבת הפעלתה בשיקול דעת ומתוך שיקולים ענייניים. נוכח ההתמודדות הרפואית עם משבר הקורונה, המשבר הכלכלי במשק, הוראות החירום המאפשרות מעקב אחר אזרחים והגבלת פעילות בתי המשפט, קיימת חשיבות עליונה, שאין נעלה ממנה, בפעילות הכנסת וועדותיה לשם פיקוח על הממשלה, שהיא עודנה ממשלת מעבר המכהנת מכוח עקרון הרציפות.
10. ודוק: משרד הבריאות לא קבע כל איסור על הכנסת להתכנס, נוכח העובדה שהכנסת הוחרגה במפורש מהנחיות משרד הבריאות, בשל היותה שירות חיוני. אלא שהמשיב 1 בחר להחיל, מיוזמתו, את ההגבלות האמורות בצו משרד הבריאות גם על משכן הכנסת וועדותיה, ואף צעד זה בחר לעשות "לאחר מעשה", בערבו של יום 18.3.2020 ולאחר שמנע קיומם של דיונים מחויבים במליאת הכנסת והקמת ועדות זמניות.

הצדדים לעתירה

11. העותרת, עמותת "חווה חדש", היא עמותה ציבורית, רשומה כדין, שנתאגדה לפני כשנתיים וששמה לה כמטרה "לקיים פעילות מחאה נגד השחיתות השלטונית, להגן על ערכי הדמוקרטיה ושלטון החוק, להטמיע בקרב הציבור הרחב, במגוון דרכים, את הערכים הדמוקרטיים והשלטוניים הראויים, ולקיים פעילויות רלוונטיות לצורך מימוש מטרותיה". העותרת פועלת בדרכים שונות, לרבות ארגון פעולות מחאה והפגנות, ואף באמצעות פנייה לערכאות; ראו למשל החלטת בית משפט השלום בתל אביב מיום 13.3.2019 ב-פ"ר 58488-06-17 **חווה חדש נ' מדינת ישראל** (החלטה של כב' השופט ע' מסארווה); ועוד.
12. המשיב 1 הוא יושב ראש הכנסת, המכהן בתפקידו זה באופן זמני מכוח כהונתו כיושב ראש של הכנסת ה-22.
13. המשיב 2 הוא היועץ המשפטי לכנסת, עו"ד איל ינון.

14. המשיב 3 הוא היועץ המשפטי לממשלה, ד"ר אביחי מנדלבליט. נוכח מעמדו הרם של היועץ המשפטי לממשלה כבעל הסמכות המשפטית הבכירה ברשות המבצעת, ותפקידו כמי שאמון בין היתר גם על ייצוג האינטרס הציבורי, נקבע המשיב 3 להתייצב בעתירה זו.
15. המשיבה 4 היא ממשלת ישראל ה-34. על פי פשוטם של דברים, מהלכיו של המשיב 1 נראים כמכוונים לשרת את האינטרסים הפוליטיים של הממשלה ה-34 ושל העומד בראשה, מר נתניהו, וזאת חלף חובתו של המשיב 1 להשתמש בסמכויותיו כראש וראשון לרשות המחוקקת בישראל, באופן ממלכתי ולתכלית שעניינה שירות הציבור בכללותו.

הרקע העובדתי

15. כאמור, ביום 2.3.2020 התקיימו בישראל בחירות כלליות לכנסת ה-23. במצוות החוק, ביום ה-14 לאחר הבחירות, דהיינו ביום 16.3.2020 התכנסה הכנסת החדשה לישיבת הפתיחה והשבעת חברי הכנסת.
16. בימים שקדמו לכינוס הכנסת החדשה, פנו כמה מחברי הכנסת בשםם של לפחות 61 חברי כנסת, אל המשיב 1, באופן פורמלי, וביקשוהו לכלול בסדר היום של ישיבת הפתיחה גם דיון והצבעה על בחירת יושב ראש וסגנים ליו"ר.
- **פניית ח"כ עודד פורר (ישראל ביתנו) למשיב 1 מיום 15.3.2020 מצורפת ומסומנת נספח ע/1**
17. יצוין כי פנייה דומה אל המשיב 1 שוגרה כבר ביום 12.3.2020, ע"י ח"כ אבי ניסנקורן, יו"ר סיעת "כחול לבן" בכנסת.
18. ביום ראשון 15.3.2020, יממה לפני כינוס הכנסת ה-23 לישיבת הפתיחה, פירסם המשיב 1 את ההודעה הבאה מטעמו:

"צו השעה עבור מדינת ישראל היא ממשלת אחדות רחבה. הצורך בממשלה כזו איננו רק בגלל משבר הקורונה. הוא נולד עוד הרבה לפני התפרצות הנגיף. פעלתי להקמת ממשלה כזו לאחר מערכת הבחירות הראשונה וגם השנייה. ישבתי עם נציגי המפלגות בלשכתי והיינו על סף סיכום. לצערי הפוליטיקה הקטנה ניצחה פעם אחר פעם את השיקולים הלאומיים.

היום חשיבותה של ממשלת הסכמה רחבה אינה מוטלת כבר בספק. לדעתי זו שותפות כל שכבות הציבור כמעט, ואני שומע זאת מאין ספור אזרחים מודאגים שמשוחחים עמי בנושא.

מהלכים פוליטיים חפוזים, כמו בחירת יו"ר כנסת קבוע והעברת חקיקה שנויה במחלוקת, מטרתם לסתום את הגולל על האפשרות לאחדות שאותה העם רוצה.

הזמן לפוליטיקה קטנה נגמר. לא אתן יד למהלך שובר מוסכמות, שמטרתו לאפשר ביצוע מחטיפים בבית המחוקקים."

פעולתו של המשיב 1 לסיכול מינוי ועדה מסדרת במליאת הכנסת ביום 18.3.2020

19. ביום 18.3.2020 נמשכו המאמצים מצד סיעות הרוב בכנסת, בראשות סיעת "כחול לבן", העומדת בראש מחנה המחזיק לפחות 61 חברי כנסת, להביא להקמתה של ועדה מסדרת. הקמתה של ועדה כזו היא אבן דרך חיונית בדרך להקמתן של ועדות קבועות של הכנסת ה-23. בהתאם לפרסומים, מחנה "כחול לבן" חפץ בהקמתן של ועדות אלה על מנת להתחיל באופן מיידי בעבודת החקיקה, ובאופן ספציפי בחקיקת חוקים שעניינם מאבק בשחיתות השלטונית, כגון החוק שימנע כהונתו של ראש ממשלה שתלוי ועומד נגדו כתב אישום חמור. כן מתוכנן קידומה של הצעת חוק שעניינה הגבלת תקופת כהונתו של ראש ממשלה לשתי קדנציות לכל היותר.

20. יוער כי בהתאם לפרסומים, הצעות חוק אלה אינן תואמות את האינטרס של ח"כ בנימין נתניהו, ראש הממשלה בממשלת המעבר הנוכחית. פעולותיו של המשיב 1 לעכב את הקמת הוועדות ובדרך זו לעכב את קידומן של הצעות החוק האמורות, תואם איפוא את האינטרסים של ח"כ נתניהו ושל סיעת "הליכוד", שהמשיב 1 משתייך אליה.

21. כאמור, חברי כנסת שונים ביקשו מהמשיב 1 להעלות לדיון במליאת הכנסת ביום 18.3.2020 את סוגיית הקמתה של ועדה מסדרת, זאת לאחר שנציגים מסיעת הליכוד ומסיעת "כחול לבן" לא הצליחו להגיע להסכמות ביניהם באשר להרכבה של הוועדה המסדרת. ואולם המשיב 1, שניהל את ישיבת המליאה ביום 18.3.2020, נעל את הישיבה סמוך לשעה 15:30 בלא שהעלה את הנושא לדיון ולהצבעה.

22. בשל כך ספג המשיב 1 ביקורת חריפה משורה של חברי כנסת, חלקם בהודעות שהופצו לתקשורת וחלקם ב"ציוצים" ברשתות החברתיות, ובראשן טוויטר:

23. הודעת ח"כ איציק שמולי מיום 18.3.2020 שעה 15:33 -

"דגל שחור מתנוסס היום מעל למשכן הכנסת. ברגע שבו יותר מכל זקוק העם לנבחרי הכנסת מפנה לו את גבה וסוגרת את שעריה. זו הפרת האמון החמורה ביותר של אמון הציבור בנבחרי כשמספר החולים עומד לזנק והמשק ניצב בפני סכנת קריסה. על הווירוס הקטלני אני משוכנע שנוכל להתגבר בסופו של דבר, מהניסיון לחסל את הדמוקרטיה הישראלית בחסותו לא תהיה דרך חזרה"

24. הודעת דוברות הכנסת 18.3.2020 שעה 15:48 -

"לאחר שלא הושגו הסכמות בין הסיעות השונות בדבר הקמת הוועדה המסדרת, הודיע י"ר הכנסת יולי יואל אדלשטיין על נעילת ישיבת הכנסת.

לפני נעילת הישיבה אמר אדלשטיין: "ביליתי לא מעט שעות גם אתמול וגם היום בניסיון להגיע להסכמה בין סיעות הבית. הצעתי גם פשרה שלדעתי הייתה יכולה לעשות "התחל" לעבודת הכנסת כבר עכשיו, אולי אפילו בשעות האלה.

כל המאמצים האלה לא נשאו פרי, הפשרה שלי נדחתה ולכן לא יהיה מנוס אלא להביא את הנושא הזה להצבעה במליאה. אני מאוד מקווה וגם פונה לנציגי הסיעות שיושבים כאן, וחלקם גם ראשי סיעות, שלפחות על התהליך תהיה הסכמה. אנחנו צריכים, תחת המגבלות, לנהל גם דיון כי כל נושא שיש בו הצבעה יש זכות לחברי הכנסת לקיים

דיון אישי וגם לקיים הצבעה. את ההצבעה אנחנו נמצא דרכים לקיים, דיון זה עניין מורכב יותר לכן אני מאוד מבקש שהסיעות יסכימו לפחות על איך אנחנו עושים את זה.

גם לי מאוד לא נעים שראיתי עכשיו חברי כנסת שלא יכולים להיכנס למליאה אבל אלה ההנחיות. למען הסר ספק יתקיים כל ההליך הדמוקרטי וכל הפיקוח הפרלמנטרי ברגע שאנחנו נהיה ערוכים לך. אין לי כל כוונה למשוך את הנושא הזה."

הישיבה הבאה תתקיים ביום שני ה- 23/3/20.

25. הודעה מטעם המשיב 1 מיום 18.3.2020 שעה 15:49 -

"במהלך היום הופצו ידיעות כוזבות על הצעת הפשרה של י"ר הכנסת. כדי למנוע אי הבנות, זאת ההצעה: להקים ועדה מסדרת כבר היום, כאשר עד לשבוע הבא היא תהיה פריטטית ולאחר מכן הנושא יובא להכרעת המליאה. מטרת ההצעה היא לאפשר את הפיקוח הפרלמנטרי באופן מידי, כאשר בשבוע הקרוב שתי המפלגות יוכלו לנסות להגיע להסכמות, ובכל מקרה הנושא יוכרע בתוך ימים ספורים בלי לפגוע בפיקוח על עבודת הממשלה. בימים אלו הכנסת תוכל להתארגן על אופן קיום הדיון וההצבעה תחת מגבלות הקורונה.

י"ר הכנסת יולי (יואל) אדלשטיין: "כחול לבן ושותפותיה התנהלו באופן שערורייתי. ראשיה סירבו לראות את טובת הציבור שמתמודד עם בעיות קשות שנוצרו כתוצאה מנגיף הקורונה. אמרתי במהלך כל היום לנציגי המפלגות: אל תחשבו על הכותרת של העיתון, תחשבו על הציבור. לא יקרה כלום אם במהלך שבוע אחד תהיה ועדה פריטטית ובינתיים נכין את מליאת הכנסת לאפשרות קיום דיון והצבעה".

נוכח העדר ההסכמות בין הליכוד לכחול לבן על הקמת הוועדה המסדרת ויתר הוועדות הרלוונטיות, בכוננתו של אדלשטיין להביא את הנושא להצבעה במליאה כבר בשבוע הבא."

26. ח"כ איתן גינזבורג (כחול לבן) ציוץ בטוויטר ביום 18.3.2020 שעה 16:00 -

"יולי אדלשטיין מנצל את משבר הקורונה ומשתק את עבודת הכנסת ואת הדמוקרטיה. הוא כינס את המליאה אבל מנע מאיתנו להכנס לדיון, למרות שמשרד הבריאות איפשר זאת. י"ר הכנסת הזמני זנח את הממלכתיות והחליט לשרת רק את מפלגת ראש הממשלה הזמני. הם החליטו לחטוף את הכנסת ולבטל אותה כי הם איבדו את הרוב."

27. ח"כ יואב סגלוביץ ציוץ בטוויטר 18.3.2020 שעה 15:56 -

"וירוס הקורונה בישראל. ווירוס השלטון בכנסת. יולי אדלשטיין מועל בתפקידו כי"ר הכנסת. הוא עושה זאת בשיטתיות ובכוונת מכוון. הכנסת משותקת אך ורק בגללו. יכול היה לעשות הצבעה שמית היום כפי שהושבענו שלשום. הוא לא עשה זאת כי חברי הליכוד לא נמצאים בכלל בכנסת."

28. ח"כ עופר כסיף – ציוץ בטוויטר 18.3.2020 שעה 15:57 -

"השבתת הכנסת היא אובדן מוחלט של כל החסמים והבלמים. זהו שיאו של תהליך הרסני שמטרתו ביצור שלטונו הרודני של נתניהו. אני קורא לחברי כחול-לבן לחדול ממ"מ עם מבצעי ההפיכה השלטונית ולעמוד לצידנו במאבק למען החזרת הכנסת לתפקוד ולהדחת הדיקטטור נתניהו."

"אדלשטיין קיבל תמיד מחברות וחברי הבית יחס ממלכתי ומכבד. עכשיו הוא לוקח את היחס הזה ומתעלל בכוח שיש בידו ומפקיר את אזרחיות ואזרחי ישראל בלי פיקוח על ראש ממשלה נאשם בשחיתות שמשתמש במשבר לצעדים לא דמוקרטיים. אם היה ספק למה דחוף להחליף את יולי אדלשטיין כי"ר הכנסת - הנה ההוכחה."

30. הודעה מטעם ח"כ בני גנץ 18.3.2020 שעה 16: 09 -

"עדכוןכם: י"ר כחול לבן, רא"ל (במיל) ח"כ בני גנץ הזמין אליו כעת את חברי הכנסת של כחול לבן בקבוצות של עשרה בכדי לעדכן אותם בהמשך הפעילות הצפויה בכנסת.

גנץ כתב לחברי הכנסת של כחול לבן, הרשימה המשותפת, ישראל ביתנו והעבודה-מרצ:

"חברים יקרים, לצערי י"ר הכנסת בשליחות ראש הממשלה לא מאפשרים לנו למלא את תפקידנו ולכנס את ועדות הכנסת כנדרש. פעלנו במרץ לאורך כל היום בערוצי ההידברות השונים, גם אני באופן אישי נפגשתי עם ח"כ אדלשטיין שסירב לאפשר לנו לכנס את מעוז הדמוקרטיה ולעבוד עבור האזרחים ומעל הכל – לטפל באתגר הקורונה. כעת - לא נותרה לנו ברירה אלא לפנות לבית המשפט העליון. תודה שהגעתם והמתנתם - נמשך במאבק החשוב הזה בראש ובראשונה בכדי לשרת את אזרחי ישראל."

31. ח"כ עאידה תומא-סלימאן בתגובה לפעולות של אדלשטיין – הודעה מיום 18.3.2020 שעה 16: 22 -

"יולי אדלשטיין, במצוות נתניהו ובחסות הקורונה, חוסם את הכנסת מלפעול. זוהי הידרדרות מסוכנת וחמורה בזמן שלא ניתן לצאת לרחובות. ערוצי התקשורת חייבים להתעורר לזה - ולדווח. מרסקים פה את המרחב הדמוקרטי."

32. ניתן להתרשם כי הביקורת החריפה כלפי המשיב 1 הופנתה אליו מצד המחנה הפוליטי המתנגד להמשך שלטונו של ח"כ נתניהו; ואילו דברי התמיכה באו מצד מחנה תומכיו של ח"כ נתניהו. נראה כי זוהי ההמחשה המובהקת ביותר לכך שפעולותיו של המשיב 1 בעניין זה נגועות בשיקול פוליטי עמוק, ולא בשיקול ממלכתי. והכול תוך הפרת הוראות הדין, כפי שיבואר להלן.

33. בערבו של יום 18.3.2020 נודע כי המשיב 2, היועץ המשפטי לכנסת, שיגר למשיב 1 חוות דעת קצרה מטעמו, וזאת בעקבות פנייתו של ח"כ אבי ניסנקורן, ששימש יו"ר הוועדה המסדרת בכנסת ה-22 קצרת הימים, למשיב 2. בחוות דעתו ציין המשיב 2 את עמדתו בנושא המהלכים שנוקט המשיב 1 למניעת מינויה של ועדה מסדרת:

"ככל שלא תהיינה הסכמות עד לתחילת השבוע הבא, תקום חובה לשים על סדר יומה של הכנסת ללא דיחוי נוסף את בחירתה של הוועדה המסדרת. מובן, כי שגם ציינת במכתבך מהיום לחברי כנסת, כי אין בהגבלות שהחלת מתוקף סמכותך על מספר השוהים בו זמנית באולם המליאה, מטעמים של בריאותם ושלומם של חברי הכנסת, כדי למנוע קיום דיונים והצבעות במליאה."

34. יוער כי עמדתה של העותרת אינה כעמדתו של המשיב 2 לעניין "השורה התחתונה" האופרטיבית בנושא זה. בעוד שלגישתו של המשיב 2, ניתן להתמקד בהגבלות השבוע הבא במינוי ועדה

מסדרת, הרי שלגישת העותרת אין כל הצדקה עניינית לעשות כאן, ובנוסף פעולה כזו מנוגדת לדין במובנו העקרוני והבסיסי ביותר. זאת, מעצם העובדה כי מדובר כאן בפעולה של המשיב 1 הנעשית מתוך שיקולים זרים ותכליות זרות, שהמיועדת למקסם אינטרס פרטי של גורם פוליטי ספציפי – לא רק "על חשבוננו" של גורם פוליטי אחר, אלא על חשבון האינטרס הציבורי במובנו המובהק ביותר.

■ **חו"ד המשיב 2 לעניין הקמת ועדה מסדרת מיום 18.3.2020 מצורפת ומסומנת נספח ע/2**

חתימת המשיב 1 על צו לפי חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, תשכ"ח-1968

35. בערבו של יום 19.3.2020, הרבה לאחר מעשיו ומחדליו של המשיב 1, כפי שתוארו לעיל, פירסם המשיב 1 מכתב לחברי הכנסת, שכמוהו כצו מטעמו על פי סעיף 2 לחוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, תשכ"ח-1968.

36. בהודעתו קבע המשיב 1 כי הוראות צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראות שעה), התש"ף-2020 יחולו לפרק זמן של 14 ימים אתמול, גם ביחס לדיוני הכנסת וועדות הכנסת. וזאת, לדבריו, "נוכח התקיימות הרציונלים הבריאותיים של הצו האמור אשר לא הוחל על הרשות השופטת ועל הרשות המחוקקת כדי לשמור על הפרדת הרשויות".

37. משמעותה של החלת הצו על הכנסת, היא שלא תתקיים התקהלות בהשתתפות 10 אנשים ומעלה באולם אחד, וכן תוקפד שמירת מרחק של 2 מטרים, בהתאם לצו האמור. המשיב 1 ציין בהודעתו כי "אין בהוראות אלה כדי למנוע הצבעה שמית במליאת הכנסת, באופן שנעשה עם הצהרת האמונים של חברי הכנסת ביום כינון הכנסת ה-23 או באופן דומה אחר; אין בהוראות אלה גם כדי לפגוע בסדירותם של דיוני הכנסת וועדותיה, שכן ההוראות הן לגבי אופן התנהלותם של הדיונים כאמור".

38. העותרת רואה לציין כבר בשלב זה כי על אף הלשון ה"חיובית" האופפת את הצו האמור, הרי שהאמת הפשוטה מסתתרת בין השורות, והיא צועקת בקול גדול כי משמעות הצו האמור היא שיתוק הלכה למעשה של עבודת הכנסת. ואף זאת, "במתכונת שניתן היה לראות החל ממועד השבעת הכנסת ה-23 או בדומה לכך".

■ **מכתב המשיב 1 לכלל חברי הכנסת ועובדיה מיום 18.3.2020 מצורף ומסומן נספח ע/3**

(א) מיצוי הליכים

39. ביום 18.3.2020 שיגרה העותרת, באמצעות הח"מ, מכתב דחוף למשיב 1 ולמשיב 2, בדרישה שהמשיב 1 יחדול מיד מכל פעולותיו שיש בהן כדי לעכב את תחילת פעולתה האפקטיבית של הכנסת החדשה, לרבות בחירת יו"ר קבוע חדש, הקמת ועדה מסדרת ובחירת ועדות זמניות חלף הוועדות הסטטוטוריות של הכנסת.

■ **מכתב העותרת למשיבים 1-2 מיום 18.3.2020 מצורף ומסומן ע/4**

40. למכתב זה לא התקבל כל מענה.

41. בד בד, ממשיך המשיב 1 נוקט פעולות שעניינן שיתוקה של הכנסת הלכה למעשה, ואי מתן אפשרות לפעול בהתאם למבוקש ברישא לעתירה זו.

42. בנסיבות אלה, לא נותר בידי העותרת אלא לפנות כעותרת ציבורית, בשם האינטרס הציבורי, לקבלת סעד שיפוטי מבית משפט נכבד זה. לנימוקי העותרת לעתירתה נפנה כעת.

הטיעון המשפטי

הפרלמנט – יסוד משטרי שאין מערערים אף בימי התפרצות מגפה עולמית

43. כידוע, הימים הללו הם ימים בלתי רגילים בכל מובן. האישי, המשפחתי, החברתי, הסוציולוגי, הלאומי והגלובלי. התפרצות נגיף הקורונה משנה סדרי עולם, והשפעתה ניכרת על פני כדור הארץ כולו.

44. ואולם, בכל המדינות המערביות, חלקן סובלות מהתפרצות הנגיף בהיקף ובעוצמה רבים בהרבה מאלה שבישראל – לא פסקו הפרלמנטים מפעילותם. רק בישראל, בד בבד עם השבעתה של כנסת חדשה ותוך שממשלת-מעבר מכהנת 15 חודשים, תוך פיקוח פרלמנטרי רופף במקרה הטוב – הוקפאה הלכה למעשה פעילות הפרלמנט, תוך כסות של צורך לאומי דוחק בשל הצורך להיאבק בנגיף הקורונה.

45. ביום 18.3.2020 פירסמה מחלקת המחקר והמידע של הכנסת "מידע ראשוני" בדבר פעילות פרלמנטרית במדינות שונות בעולם, בעת התפרצות נגיף הקורונה. המידע מבוסס בעיקרו על תשובות שהתקבלו מנציגי פרלמנטים במדינות שונות על בקשת מידע שהפנה אליהם מרכז המחקר והמידע. המידע לגבי מספר החולים מבוסס על נתוני ארגון הבריאות העולמי.

46. נתוני הסקירה מלמדים כי אין אף מדינה ש"סגרה את שערי הפרלמנט" נוכח התפרצות נגיף הקורונה. זאת, אף במדינות שסובלות מהתפרצות הנגיף בהיקף ובעוצמה גדולים בהרבה מאשר בישראל. אמנם, הסקירה מלמדת כי בחלק מהמדינות הוטלו מגבלות שונות, צומצם מספר האנשים המרבי היכולים להשתתף בדיון בפרלמנט בעת ובעונה אחת (אך לא עד מספר נמוך כמו 10 בני אדם, כבישראל) ואף נדחו דיונים בנושאים שאינם דחופים. ואולם **בשום מקום לא הונהגה פרקטיקה שמשמעותה ביטול הפיקוח הפרלמנטרי על עבודת הרשות המבצעת** נוכח הנסיבות החריפות של מאבק במגיפה העולמית.

■ **חוות דעת מרכז המחקר והמידע של הכנסת מיום 18.3.2020 מצורפת ומסומנת נספח ע/5**

47. נתון זה, אף אם אין בו כשלעצמו הוכחה חותכת בדבר מהות השיקולים ששוקל המשיב 1 בהתנהלותו בניהול הכנסת בעת הזו, הרי שיש בו כדי להוסיף אינדיקציה ולחזק מסקנות העולות מתוך נתונים נוספים, עובדתיים ומשפטיים כאחד.

כהונתו של המשיב 1 כיו"ר כנסת זמני והריסון הנגזר מכך

48. כך קובע סעיף 20(א) לחוק יסוד: הכנסת:

"הכנסת תבחר מבין חבריה יושב ראש וסגנים ליושב ראש. עד לבחירת יושב ראש הכנסת, ימשיך לכהן בתפקידו יושב ראש הכנסת היוצאת אם שב ונבחר כחבר הכנסת, ואם לא שב ונבחר – יכהן הוותיק שבחברי הכנסת, שאינו ראש הממשלה, שר או סגן שר, כיושב ראש הכנסת בפועל. בסעיף זה, "ותיק" – מי שתקופת כהונתו בכנסת היא הארוכה ביותר, ברציפות או שלא ברציפות, ומבין בעלי ותק שווה – המבוגר שבהם."

49. עינינו הרואות, המשיב 1 מכהן בתפקידו זה מכוח סעיף 20(א), המטיל עליו להמשיך ולכהן כיושב ראש זמני, כמי ששימש יושב ראש הכנסת הקודמת, ושב ונבחר כחבר הכנסת החדשה, וזאת עד למועד בחירת יושב ראש וסגנים ליושב ראש.

50. הוראה זו בחוק היסוד, הקובעת כי יו"ר הכנסת ימשיך בתפקידו עד לבחירת יו"ר חדש ככל שאכן נבחר גם לחבר הכנסת החדשה, היא הוראה חדשה יחסית בחוק היסוד, שנכנסה לתוקף בשנת 2016 בתיקון מס' 43 לחוק היסוד. קודם לתיקון 43, שימש הוותיק מבין חברי הכנסת בתפקיד היו"ר הזמני, וניהל את ישיבות הכנסת עד לבחירת יו"ר קבוע.

51. הוראה משלימה לסעיף זה נקבעה בסעיף 2 לתקנון הכנסת. סעיף 2(א) קובע כי הכנסת תבחר בהצבעה גלויה את היו"ר וסגניו. סעיף 2(ב) קובע את מועד בחירת היו"ר:

"יושב ראש הכנסת יבחר לא יאוחר מהמועד שבו כונסה הכנסת לצורך כינון הממשלה, כאמור בסעיף 13 לחוק יסוד: הממשלה; נקבעה בחירת יושב ראש הכנסת לאותו מועד שבו נקבעה ישיבה לצורך כינון הממשלה, יבחר תחילה יושב ראש הכנסת".

52. סעיף 2(ג) לתקנון הכנסת קובע כי בחירת היושב ראש תהיה לכל תקופת כהונתה של הכנסת.

53. בדברי ההסבר לתיקון מס' 43 צוין כי "תקופת כהונתו של יו"ר הכנסת בפועל יכולה להימשך בין שעות ספורות לכמה שבועות".

54. זאת ועוד. אף בדיוני החקיקה בוועדת הכנסת, בעת שזו הכינה לאישור המליאה את תיקון 43, שררה בקרב הח"כים ההבנה שמשך כהונתו של יו"ר זמני אמור לעמוד על כמה שעות, ומשום אין סיבה "להחליף" את היו"ר היוצא, ככל שנבחר מחדש לכנסת החדשה, בוותיק חברי הכנסת, בטרם ייבחר יו"ר קבוע. כה אמר ח"כ דוד ביטן בדיון בוועדת הכנסת ביום 2.11.2015:

"היועצת המשפטית הפנתה את תשומת לבי שברוב הכנסות, היושב-ראש נבחר ביום כינוס הכנסת הראשון, וזה רק מצדיק אותי שלא צריך בשביל כמה שעות לבחור מישהו אחר".

55. מכאן אנו למדים כי מחוקק-היסוד לא כיוון את מועד בחירתו המיועדת של יושב ראש הכנסת דווקא למועד כינוס הישיבה שבה תכונן ממשלה חדשה. נהפוך הוא – כהונתו של היו"ר הזמני עשויה להימשך שעות אחדות בלבד, פירושו של דבר כי בהחלט ניתן לבחור יושב ראש לכנסת החדשה כבר בישיבת הפתיחה של הכנסת.

56. מכל מקום, בין לפני התיקון האמור ובין לאחריו, תפקידו של היו"ר הזמני מתמצה בניהול ישיבות הכנסת עד לבחירתו של יו"ר קבוע. ודוק: מעמדו של היו"ר הזמני, הממשיך בכהונתו עד לבחירת

יו"ר קבוע מכוח כהונתו כיו"ר הכנסת הקודמת, הוא מעמד של מי שלא מכהן בתפקידו זה מכוח אמונה של הכנסת החדשה, שכלפיה הוא מפעיל סמכות כיו"ר זמני. במובן זה, ההקבלה שנעשתה בדברי ההסבר לתיקון 43 לממשלה המכהנת מכוח עקרון הרציפות, היא הקבלה נכונה. וכך נאמר בדברי ההסבר לתיקון 43 לחוק היסוד:

"הוראה דומה קבועה בחוק יסוד: הממשלה, בסעיף 30 לעניין רציפות הממשלה".

57. לעניין הריסון והאיפוק החלים על ממשלה המכהנת מכוח סעיף 30 לחוק יסוד: הממשלה, אין צורך להכביר. לעניין זה, נפנה לתגובה מטעם היועץ המשפטי לממשלה שהוגשה ביום 21.2.2020 לעתירה בבג"ץ 1182/20 משמר הדמוקרטיה הישראלית נ' שר המשפטים, עתירה בעניין החלטת הממשלה להקים ועדת בדיקה ממשלתית לחקר התנהלות מח"ש. בתמצית, סבר היועץ המשפטי כי "ההחלטה בדבר הקמת הוועדה בעת הנוכחית אינה עומדת במגבלות האיפוק והריסון החלות, בהתאם להלכה הפסוקה, על הממשלה הנוכחית, המכהנת מכוח עקרון הרציפות וללא אמון הכנסת". יצוין כי ביום 24.2.2020 החליט בית משפט נכבד זה (כב' השופטים ח' מלצר, י' עמית וד' מינץ) להוציא צו על-תנאי בעתירה זו, וכן צו ביניים שהקפיא את ההחלטה על הקמת הוועדה.

58. צא ולמד: אם ההוראה בדבר רציפות כהונת יו"ר הכנסת "היוצאת" עד לבחירת יו"ר קבוע לכנסת החדשה, היא הוראה מקבילה להוראת סעיף 30 לחוק יסוד: הממשלה, בדבר רציפות כהונת הממשלה, הרי הריסון והאיפוק החלים על ממשלה המכהנת מכוח סעיף זה חלים בוודאי גם על יו"ר כנסת זמני, המחזיק בידו את הפיקדון שבניהול הכנסת החדשה עד למועד בחירת יו"ר קבוע.

59. יוער, כי תקנון הכנסת אינו יוצר קשר סיבתי או כרונולוגי הכרחי בין הקמת קואליציה לבין בחירת יו"ר כנסת. ההיפך הוא הנכון – מהתקנון עולה במפורש כי אין מניעה לבחור יו"ר כנסת קבוע עוד לפני כינונה של ממשלה חדשה. מטרתו הבלעדית של סעיף 2(ב) לתקנון הכנסת היא לוודא כי אם נקבעו בחירת יו"ר כנסת והשבעת ישיבת ממשלה חדשה לאותה ישיבה – תיעשה בחירת היו"ר קודם להשבעת הממשלה. דהיינו, שבמועד השבעתה של ממשלה חדשה לאחר בחירות, כבר יכהן בתפקידו יו"ר במינוי קבוע.

60. בעובדה זו יש כדי לחזק דווקא את המסקנה כי הכנסת, שהתקינה את התקנון, ביקשה שלא ליתן בידי הממשלה החדשה את הכוח להשפיע, משיקולים כאלה ואחרים, על זהות היו"ר, אלא שזהות היו"ר תיקבע עוד בטרם הושבעה הממשלה החדשה.

61. יו"ר הכנסת, על אף היותו איש פוליטי ובעל זכות הצבעה בכנסת, אמור לפעול כדמות ממלכתית. עליו לשמור על כבודה של הכנסת (סעיף 6(א) לתקנון הכנסת), והוא מחויב בממלכתיות ונאמנות לכל סיעות הבית, לנורמות של נייטרליות פוליטית וכיבוד חוקי היסוד. הוא אמור להימנע מלנצל את סמכויותיו וכוחו לשם קידום אינטרסים פוליטיים צרים או אישיים.

פעולותיו של המשיב 1 למנוע בחירת יושב ראש לכנסת ה-23

62. על יו"ר הכנסת להפעיל את סמכויותיו ככל רשות מינהלית אחרת, בהתאם לכללי המשפט המינהלי – דהיינו, תוך הימנעות משקילת שיקולים זרים, תוך מתן משקל הולם לכל אחד מהשיקולים הרלוונטיים בלבד, בסבירות, במידתיות ולתכלית ראויה. כמו כן, אסור ליו"ר הכנסת להפעיל את סמכויות הניהול של הכנסת בניגוד עניינים או תוך שקילת שיקולים זרים.

63. המשיב 1 מכהן בתפקיד יו"ר הכנסת מאז 18.3.2013, עת תחילת כהונתה של הכנסת ה-19. הוא נותר בתפקידו זה גם במהלך כהונת הכנסות ה-21 וה-22, שבהן לא הוקמה ממשלה חדשה, והממשלה ה-34, שהחלה לכהן בשנת 2015, נותרה לכהן מכוח עקרון הרציפות.
64. למרבה הצער, בחודשים האחרונים פעל המשיב 1 יותר מפעם אחת תוך חריגה מדרך הפעולה הממלכתית הראויה שבה הוא מחויב. כך פעל בשלהי כהונתה של הכנסת ה-22, כאשר ניסה לסכל את הקמתה של ועדת הכנסת ובכך למנוע דיון בבקשתו של ראש הממשלה, מר בנימין נתניהו, לחסינות דיונית מפני העמדתו לדין. רק סדרה של חוות דעת מטעמו של היועץ המשפטי לכנסת, הבהירו למשיב 1 כי אין בסמכותו וביכולתו למנוע את כינוסה של מליאת הכנסת לשם אישור הקמתה של ועדת כנסת. לאחר שהתברר שכך הוא הדבר, משך ח"כ נתניהו את בקשתו לחסינות דיונית, וכתב האישום נגדו הוגש בידי היועץ המשפטי לממשלה לבית המשפט.
65. כך גם פועל כעת המשיב 1, בשורה של פעולות שמטרתן לסכל את פעולתה התקינה של הכנסת כבית הנבחרים וכרשות המחוקקת בישראל.
66. הודעתו של המשיב 1 מיום 15.1.2020 כי "לא ייתן יד" למהלך בחירת יו"ר כנסת קבוע בעת הנוכחית, מהווה דוגמה קיצונית להתנהלות נפסדת זו. מצב שבו יו"ר זמני של הכנסת משתמש בסמכותו לקבוע את סדר היום של הכנסת, באופן המסכל את רצונם של 61 ח"כים לבחור יו"ר כנסת, הוא מקרה מובהק שבו מתקיימות עילות הביקורת השיפוטית על שיקול הדעת המינהלי. עילות אלה עניינין ניגוד עניינים, וכן שקילת שיקולים זרים.
67. מובן כי כוונת המחוקק, הן באשר ליו"ר שכהן מכוח היותו ותיק חברי הכנסת, והן באשר ליו"ר על פי החוק הנוכחי, שבו היו"ר הזמני מכהן רק מכוח היותו יו"ר בכנסת הקודמת, לא הייתה כי הוא יוכל למנוע מרוב של 61 ח"כים לבחור יו"ר חדש עד למועד האחרון הקבוע בחוק היסוד. זהו מצב אינהרנטי של ניגוד עניינים.
68. ניתן אף לטעון כי על היו"ר הזמני להימנע אף ממראית עין של הימצאות במצב של ניגוד עניינים, ולפיכך חלה עליו חובה מוגברת לאשר דרישה מצד חברי כנסת, לא כל שכן כאשר מדובר ברוב חברי הכנסת, לקיים בחירה של יו"ר חדש במהירות האפשרית, שכן ברור שיש ליו"ר הזמני אינטרס מובנה להישאר בתפקידו.
69. גם עילת השיקולים הזרים חלה כאן במובהק. שכן, אין בנמצא כל פרשנות סבירה של החוק שבה השיקול הפוליטי שעניינו מניעת בחירת יו"ר כנסת ממפלגה מתחרה, במצב של חילופי שלטון, עשוי לשמש שיקול רלוונטי בהפעלת הסמכות ע"י יו"ר הכנסת. מובן כי תפקידו מתמצא בכהונה בכנסת החדשה משך הזמן הקצר ביותר האפשרי, וזאת מתוך כורח פונקציונלי ותו לאו, עד למועד שבו התגבש רוב של חברי הכנסת המבקשים למנות תחתיו יו"ר במינוי קבע, בתקופת הזמן שבו כינוס הכנסת החדשה ועד לכינונה של ממשלה חדשה.
70. טענתו של המשיב 1 כי אין לבחור יו"ר כנסת קבוע בטרם התגבשה קואליציה ושלא בצמוד להשבעת ממשלה חדשה, אינה מתיישבת עם ההיסטוריה הפוליטית הכללית בישראל; ובעיקר – אינה מתיישבת עם הביוגרפיה המקצועית של המשיב 1 עצמו.
71. יוזכר, כי לאחר הבחירות לכנסת ה-22 בחודש ספטמבר 2019, נבחר מחדש המשיב 1 – ששימש יו"ר זמני נוכח העובדה ששימש יו"ר קבוע בכנסת הקודמת לה, הכנסת ה-21 – לתפקיד יו"ר הכנסת במינוי קבע, וזאת, שלא בצמוד להתגבשות קואליציה כלשהי. הא ראייה, שבסופו של יום, כלל לא

התגבשה קואליציה בימיה של הכנסת ה-22 ולא הושבעה ממשלה חדשה. תחת זאת, נחקק חוק התפזרות הכנסת ונקבע כי יתקיימו בחירות נוספות.

72. גם כאשר נבחר המשיב 1 ליו"ר הכנסת ה-20, אחרי הבחירות בשנת 2015, נעשתה בחירתו בישיבתה הראשונה של אותה כנסת חדשה, כחודשיים ימים לפני הקמת הממשלה.

73. מכאן כי אין כל הצדקה לגישתו של המשיב 1, כאילו הדין מאפשר לו, בנסיבות דן, לסכל את רצון רוב חברי הכנסת שהביעו בפניו במפורש את רצונם לפעול לבחירת יו"ר כנסת, ועדה מסדרת וכן ועדות זמניות וקבועות – ולהתחיל בפעילות הכנסת ה-23.

הנזק מהתנהלותו של המשיב 1 ועילות ההתערבות השיפוטית

74. אחד מתפקידיה המרכזיים של הכנסת, לצד עבודת החקיקה, הוא פיקוח על עבודת הממשלה. הכנסת אסור לה שתהיה מרמס בידי הממשלה, באמצעות הרוב הקואליציוני שעל פיו יישק דבר. עליה להפעיל את סמכויות הפיקוח שלה אל מול הרשות המבצעת. כך בימי שיגרה. כך ביתר שאת בימי חירום. שאחרת, נימצא גולשים אל מעל ומעבר למשטר דמוקרטי, המבוסס על רצון העם, שבו הממשלה יונקת את חיותה, בהתאם לשיטת המשטר הנוהגת בישראל, מהאמון שהביעה בה הכנסת.

75. בימים שבהם הממשלה אינה מכהנת מכוח אמון הכנסת אלא מכוח עקרון הרציפות, עולה ומתחדד ביתר שאת תפקידה הפיקוחי של הכנסת.

76. בבג"ץ 10042/16 קוונטינסקי נ' כנסת ישראל (6.8.2017) כתב כב' השופט נ' סולברג (פסקה 39):

"נדבך מהותי בעבודתה של הכנסת – וממנו נגזר הצורך בביקורת שיפוטית על הליך החקיקה – הוא תפקידה בפיקוח על פעילות הממשלה. תפקיד זה בא לידי ביטוי מובהק בפועלן של ועדות הכנסת. על כן, נדרשת הרשות השופטת להבטיח כי הכנסת אכן ממלאת את תפקידה זה בנאמנות ובאחריות. דברים אלו נכונים ביתר שאת בשיטת המשטר הפרלמנטרית הנהוגה בישראל, שבה מחזיקה הרשות המבצעת ברוב מקרב חברי הרשות המחוקקת; כפועל יוצא מכך, בדרך כלל שולטת הממשלה בכנסת הלכה למעשה. במצב דברים זה גוברת החשיבות שבפיקוח על תקינותו של הליך החקיקה".

77. ועל כך נאמר – אם ביקורת שיפוטית על הליכי חקיקה מוצדקת היא וראויה, מקל וחומר שביקורת שיפוטית על פרוצדורת עבודת הכנסת, ועל התנהלותה במישור הניהולי הטכני – היא ראויה לפחות באותה מידה.

78. בבג"ץ 4374/15 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל (2016) כתב כב' המשנה לנשיאה א' רובינשטיין (פסקה קמ"ב):

"הכנסת אינה להקת המעודדות של הממשלה. ודברי הממשלה אינם בבחינת נעשה ונשמע, אף אם מבחינה מעשית לממשלה רוב בכנסת; מובן שאין הכרח שכך יהא בכל סוגיה וסוגיה, והיו מקרים מעולם. ממשלה אמנם ריבונית ויונקת את כוחה מן הציבור, ואולם דעת לנבון נקל כי אין בכך כדי לאפשר לה לפעול ככל העולה על רוחה, אך מן הטעם כי היא המושלת. ישנם בלמים ואיזונים, בחינת פשיטא, והחלטות הממשלה אינן חוק. העיקרון הבסיסי של איזונים ובלמים,

המקובל בשלטון הדמוקרטי, קובע שעבודת רשות אחת נתונה לרמות שונות של בקרה, המופעלת על ידי הרשויות האחרות".

79. התנהלותו של המשיב 1 בעל ההיבטים שתוארו לעיל, היא התנהלות נגועה ופסולה. הפגמים בהתנהלותו של המשיב 1 יורדים לשורש הגשמת תכליתו של חוק יסוד: הכנסת. התנהלותו של המשיב 1 מונעת מהרוב בכנסת לפעול ומשבשת בצורה קשה את פעולת הרשות המחוקקת ובית הנבחרים. מדובר בפגיעה של ממש במרקם החיים הפרלמנטריים, וביסודות המבנה של משטרנו החוקתי. אין המדובר אך ב"עניינייה הפנימיים של הכנסת".

80. דווקא בימים אלה, שבהם הכנסת מפעילה תקנות שעת חירום דרקוניות ומרחיקות לכת, והרשות השופטת אינה מתפקדת באופן מלא מכוח הכרזתו של שר המשפטים על מצב חירום מיוחד, חיוני במיוחד שהכנסת תמלא את תפקידיה החשובים בחקיקה ובפיקוח על הרשות המבצעת. לשם כך, יש הכרח לבחור יו"ר קבע לאלתר.

81. גם בהיבט של מניעת תחילת עבודת החקיקה, פעולותיו של המשיב 1 פגעו פגיעה חריפה וקשה, בתפקידה של הכנסת כבית הנבחרים, כרשות המחוקקת וכרשות המפקחת. נניח לשם הדוגמה כי אכן ברצונן של כמה מסיעות הכנסת, שיש בידן במשותף רוב של לפחות 61 ח"כים, לחוקק במהרה חוקים כאלה ואחרים. מבלי להביע הערכה על מידת הנחיצות של החוקים האמורים בעיתוי הנוכחי, ברי כי חקיקת חוקים אלה היא "רצון העם", כפי שהוא משתקף ביוזמתם של רוב חברי הכנסת שנבחרו אך זה ממקורב לכהונתם.

82. התנהלותו של המשיב 1, לסיכול ולמצער לעיכוב הליכי החקיקה האמורים בעת הנוכחית, יש בה פן של סיכול תפקידה של הרשות המחוקקת כולה, סיכול רצון הבוחר ועיוות של יסוד מיסודות המשטר החוקתי שלנו כולו.

83. ודוק: העת הנוכחית אינה ימים כתיקונם. בישראל, כמו ביתר מדינות העולם, קיימת התפרצות של נגיף הקורונה. בנוסף, בישראל, שלא כמו ביתר מדינות העולם, מכהן בתפקידו ראש ממשלה הנאשם בעבירות פליליות חמורות של שחיתות שלטונית, ונעשים מהלכים ממהלכים שונים שתכליתם סיכול ההליכים המשפטיים בעניינו.

84. פעולתו של המשיב 1 מנעה מהכנסת למלא תפקידה כמפקחת על הרשות המבצעת אף בהיבט זה בעת חיונית מאין כמוה.

85. לא ניתן להפריז בתיאור מידת החיוניות של פיקוח פרלמנטרי על פעילות הממשלה בעת הנוכחית. הדבר נובע מצירוף שני נתונים יסודיים שהם אבן הראשה של הנסיבות של המציאות הפוליטית והמשטרית השוררת בישראל כעת. נתון אחד הוא משבר ההתמודדות עם התפרצות נגיף הקורונה, וההחלטות הדרמטיות ומרחיקות הלכת שקיבלה הרשות המבצעת במסגרת המאמץ להתמודד עם ההתפרצות. הנתון השני הוא העובדה שהממשלה המכהנת היא ממשלת מעבר, שהחל מדצמבר 2018 אינה מכהנת מכוח אמון הכנסת, אלא אך ורק מכוח עקרון רציפות הממשלה, בהתאם לסעיף 30 לחוק יסוד: הממשלה.

86. על חיוניות מהלכי הפיקוח הפרלמנטריים ומידת הדחיפות שבהם, ניתן ללמוד מתגובותיהם של היועץ המשפטי לממשלה ושל היועץ המשפטי לכנסת, לעתירות בעניין תקנות שעת החירום לעניין איכון מקומם של חולים ושל אזרחים נוספים, במסגרת המאבק בנגיף הקורונה (בג"ץ 2109/20 עו"ד שחר בן-מאיר נ' ראש הממשלה), שהוגשו ביום 18.3.2020 לבית המשפט הנכבד. די אם נציין

כי הן לשיטת הממשלה והן לשיטת הכנסת, פעולות של פיקוח על פעולות הממשלה בעת הזו, בין בדרך של חקיקת הסדר חוקי שייתר את המשך הפעלת התקנות במתכונת שעת חירום, בין בדרך של אישור ועדה פרלמנטרית של פעולת השב"כ בהתאם לחוק השב"כ; והן בהיבטים אחרים, שעניינם הסדרים כלכליים והעברת תקציביות – מדינת ישראל משוועת לתחילת עבודתה הפרלמנטרית של הכנסת ה-23.

סיכום

87. על-יסוד המקובץ לעיל, יתבקש איפוא בית המשפט הנכבד להוציא מלפניו צו על-תנאי כמבוקש ברישא של עתירה זו, ולאחר קבלת תגובת המשיבים ושמיעת טיעונים, להופכו למוחלט.
88. כן יתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו ארעי ו/או צו-ביניים כמבוקש ברישא לעתירה זו, ולזמן את הצדדים לדיון בהול, כאמור לעיל, על-מנת לשרת כדבעי את תכליתה של העתירה.
89. עוד יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרת ובשכ"ט עו"ד בתוספת מע"מ כחוק.
90. עתירה זו נתמכת בתצהירו של יו"ר העותרת, מר ישי הדס.
91. יהא זה מן הדין ומן הצדק להיעתר לעתירה זו.

היום, 19 במארס 2020

כ"ג באדר תש"פ

עו"ד דורון ברקת

עו"ד יובל געז